

УДК 82.02

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/64-1-46>**Оксана МЕЛЬНИЧУК,***orcid.org/0000-0003-4619-363x*

кандидат філологічних наук,

докторант кафедри прикладної лінгвістики

Інституту комп'ютерних наук та інформаційних технологій

Національного університету «Львівська політехніка»

(Львів, Україна) *melnychuk_oksanaadm@ukr.net*

РОЛЬ ПОЕТИКИ ЯК АНТИЧНОЇ НАУКИ У ФОРМУВАННІ СУЧАСНОЇ ТЕОРІЇ НАРАТИВУ

Статтю присвячено осмисленню ролі, яку відіграє поетика, щодо становлення сучасної теорії нарративу. Попри те, що у сучасній лінгвістичній науці яскраво простежується інтерес мовознавців до вираження пізнавальних процесів та результатів за допомогою мови у межах когнітивної лінгвістики (когнітивної семантики, когнітивної граматики, когнітивної стилістики), важливим є звернення до античності: саме «Поетика» Аристотеля задає сучасних напрям наукових розвідок, які прагнуть поєднати і класичні витоки, і нагальні лінгвістичні проблеми сьогодення. Зв'язок античної науки та теперішніх студій забезпечують передусім терміни, введені Аристотелем: «мімесис» та «дієгезис», які позначають «наслідування», або «показ» та «розповідь». У такий спосіб поетика поєднує і мовознавчий, і літературознавчий підхід, охоплюючи широку філологічну перспективу (Н. Фрай, Ц. Тодоров). Теорія нарративу, або наратологія, опирається на визначення трагедії як послідовності дій. Отже художня література стверджує належність до поетики через процес комунікації, тобто передавання повідомлення у простому комунікативному ланцюжку (відправник → повідомлення → одержувач); естетику такого повідомлення можливо збагнути через вербальний засіб, який використовує автор задля його втілення. Динаміка розгортання сюжету виявляється у синергетичній взаємодії понять «фабула» та «сюжет», зумовлюючи провідну семантичну роль дієслова, що позначає будь-який стан або процес. Погляди та ідеї Аристотеля проникають до низки наукових філологічних шкіл, пов'язаних із загальною науковою методологією: структуралізмом (Женевська школа), формалізмом (школа англо-американської Нової Критики, Тель-Авівська школа); та конкретними науковими напрямками: теорією літератури (Чиказька школа), теорією нарративу (німецька школа лінгвістики тексту) й герменевтикою (праці П. Рікера). Розгалуженість представлених наукових напрямів свідчить і про конкретизацію Аристотелівського вчення у низці взаємопов'язаних концепцій, і про загальність ідей поетики щодо розвитку теорії нарративу, або наратології.

Ключові слова: поетика, нарратив, мімесис, дієгезис, оповідь, формалізм, структуралізм, теорія літератури.

Oksana MELNYCHUK,*orcid.org/0000-0003-4619-363x*

Candidate of Philological Sciences,

Post doctoral student at the Department of Applied Linguistics

Institute of Computer Sciences and Information Technologies

of Lviv Polytechnic National University

(Lviv, Ukraine) *melnychuk_oksanaadm@ukr.net*

THE ROLE OF POETICS AS AN ANCIENT SCIENCE IN THE FORMATION OF MODERN THEORY OF NARRATIVE

The article is devoted to understanding the role poetics plays in the development of modern narrative theory. Despite the fact that there is much interest of linguists in expressing cognitive processes and results with the help of language within the framework of cognitive linguistics (cognitive semantics, cognitive grammar, cognitive stylistics) in modern linguistic science, it is clearly visible, it is important to turn to antiquity. Aristotle's "Poetics" sets the modern direction of scientific explorations that seek to combine both classical origins and actual linguistic problems. The connection between ancient science and current linguistic studies is visible due to the terms introduced by Aristotle. They are "mimesis" and "diegesis", which denote "imitation", or "showing" and "telling". In this way, poetics combines both linguistic and literary approaches, covering a wide philological perspective (N. Fry, Ts. Todorov). The theory of narrative, or narratology, is based on the definition of tragedy as a sequence of actions. Therefore, fiction claims to belong to poetics through the process of communication, that is, the transmission of a message in a simple communicative chain (sender → message → recipient); the aesthetics of such a message can be understood through the verbal means used by the author to embody it. The dynamics of the unfolding of the plot is revealed in the synergistic interaction of the terms "plot" and

“story”, determining the leading semantic role of the verb denoting any state or process. Aristotle’s views and ideas permeate a number of scientific philological schools related to general scientific methodology: structuralism (Geneva school), formalism (Anglo-American New Criticism school, Tel Aviv school); and specific scientific directions: literary theory (Chicago school), narrative theory (German school of text linguistics) and hermeneutics (P. Ricker’s works). The extensiveness of the presented scientific directions testifies to the concretization of Aristotle’s conceptions in a number of interconnected theories, and to the generality of the ideas of poetics regarding the development of the theory of narrative.

Key words: poetics, narrative, mimesis, diegesis, story, formalism, structuralism, literary theory.

Постановка проблеми. Поетика – це системне дослідження літератури з використанням мовознавчих методів, яке зосереджується на ролі мистецтва в мові, характеристичі літературних жанрів та напрямів, конкретному стилі або мові поета-письменника, а також розкриває відображення «нелітературних» явищ у творах мистецтва (Doležel, 1990). Термін «поетика» походить від давньогрецького «poietikos», що означає «належний до поезії» та володіє значенням «творчий» та «продуктивний» (Habib, 2007: 48). Художні напрями, пов’язані з поетичною композицією, характеризують розвиток та еволюцію поетики. Ці концепції охоплюють формальний, об’єктивістський та аристотелівський підхід (Brogan, 2002). В епоху романтизму поетика була близькою до експресіонізму та наголошувала на предметі сприйняття. У ХХ ст. поетика повернулася до аристотелівської парадигми, що призвело до утвердження тенденцій метакритичності та становлення сучасної поетики як теорії наративу.

Поетика зосереджується на розумінні способу поєднання різних елементів тексту з метою впливу на читача, що є відмінним від герменевтики, яка акцентує на значенні оповіді (Culler, 2000). Оскільки тлумачення смислу або змісту розширює межі лінгвістики, поетика використовує філологічний підхід до аналізу тексту, заснований на структурній теорії, опираючись і на лінгвістику, і на літературознавство. У сучасній лінгвістичній науці є важливим визнання та осмислення ролі поетики як «першоджерела» формування та утвердження теорії наративу, або наратології.

Аналіз досліджень. Структуралістська поетика є загальною наукою, що досліджує характерні риси літературного твору. Лінгвісти визначають абстрактні мовні універсалиї, а не індивідуальні речення, що виражають структурні принципи. Згідно з Ц. Тодоровим, «поетика – це не опис твору, а загальні закони, які знаходять своє вираження в конкретному тексті» (Todorov, 1980: 4). Поетика допомагає виявити, як текст формує значення у процесі його розуміння, відтак її мета – формулювання теорій, що дозволяють інтерпретувати значення (Lotman, 1977). За Н. Фраєм, лінгвістика пропонує літературній поетиці повну узгодженість та аналітичний інструментарій, оскільки

літературна теорія повинна розвинути поняттєву систему, яка виникає на основі індуктивного огляду літературної галузі (Frye, 2020: 12). Поетика Ц. Тодорова є розвиненою з точки зору на дедуктивної гіпотези, яка використовує закони та методи лінгвістики й розглядає своїм об’єктом не тільки наявні, але й «уявні» або художні твори, які теоретично виникають, згідно із загальними законами літературної оповіді; дослідник вказує на способи, за допомогою яких художньо-естетична система утворює нові значення (Todorov, 1981: 6).

З опертям на методологію структуралізму 1960-х рр. термін «поетика» пов’язаний з двома науковими підходами: (1) концепціями обов’язкової властивості літератури, або «літературності» (англ. *literariness*); (2) теоретичним та системним вивченням текстів і жанрів текстів. Визначення мови та поетики відображає поділ між мовою як системою (фр. *langue*) та мовленням (фр. *parole*), який запропонував Ф. де Соссюр. Згідно з формалістами, мета поетики полягає не в аналізі окремих творів, а в розкритті та формалізації загальних особливостей, що властиві кожному художньому твору. Формальний напрям вивчення поетики скерований на загальну систему, яка має стосунок до усієї художньої літератури; водночас ця концепція вказує шлях, за допомогою якого наративи вивчають як окремі реалізації загальної оповідної системи (Rimmon-Kenan, 2002). Поетика є об’єктом вивчення у межах англо-американської Нової Критики (з наголосом на «уважному читанні» – англ. *close reading* – як способові взаємодії з текстом та акцентуванні зв’язків між формою та значенням) (Wellek, Warren, 1962), Тель-Авівської школи поетики (пов’язана з критикою перекладу) та феноменології читання (Even-Zohar, 1978).

Мета статті – проаналізувати зв’язок поетики як античної теорії у зв’язку з сучасною теорією наративу, конкретизувавши її у таких завданнях: (1) виявлення тлумачення поетики у термінах грецької античності; (2) характеристика взаємодії лінгвістики та поетики; (3) вивчення поняття поетики у термінах наратології.

Виклад основного матеріалу. Насамперед розглянемо тлумачення поетики у термінах грецької античності. Загальний обсяг термінів та ідей, які

мають вплив на розвиток теорії наратології, були введені ще в грецькій античності відповідно до термінів «мімезис», «дієгезис», «мітос». Як стверджує С. Оуен, «вивчення літературної думки охоплює набір термінів, які мають ґрунтовну історію, складні резонанси та силу. Такі слова не є сукупністю незалежних значень, а частиною визначальної системи, яка розвивається з часом і має концептуальні зв'язки з іншими сферами людської діяльності» (Sommer, 2004: 4). Зокрема, давньогрецький термін «мімезис» (*mīmēsis* → *μίμησις*) походить від дієслова «наслідувати» (*mīmeisthai* → *μιμῆσθαι*) або іменника «актор» (*mimos* → *μῖμος*).

У Стародавній Греції мімезис був принципом, що керував створенням мистецьких творів. У «Поетиці» Аристотель виокремив художню творчість (поезис) як імітацію (мімезис) дії (праксис): «поетові потрібно відтворити фабулу, тобто вдатися до наслідування дій прекрасною і поетичною мовою, використовуючи «прикраси», відповідно до різних частин твору; імітацію, яку зображають персонажі в дії на сцені, а не у оповіді, і яка, викликаючи відчуття страху, очищує глядачів у такий спосіб» (Aristotle, 2002: 4–5). «Саме фабула є наслідуванням дії, бо під фабулою розуміють загальну сукупність виконаних дій» (там само: 9). Мімезис пов'язаний із зображенням людей та їхніх вчинків: «мімезис дії віддзеркалює сюжет (мітос), який пояснюють як організацію дій» (там само: 26). Мімезис є наслідуванням світу речей та дотриманням логіки створення оповідного світу. «Мімезис, з одного боку, є стилізацією реальності, в якій у центрі уваги постають звичайні риси світу, однак дещо перебільшені. Імітація завжди передбачає вибір із неперервності досвіду, у такий спосіб обмежуючи те, що насправді не має ні початку, ні кінця. Мімезис є рамкою реальності, яка, опрацьована уявою автора, стає художньою (Halliwell, 2002).

Платон у праці «Республіка» розмежує поняття «мімезис» та «дієгезис», узгоджуючи їх з термінами «показ» (англ. *showing*) та «розповідь» (англ. *telling*); розрізняє літературні жанри за ознакою їхньої належності до основних способів мовлення: мімезису – наслідування мовлення персонажами, прямих діалогів та монологів, а також дієгезису, що виявляє усі висловлювання, які відтворює мовлення автора (Plato, 1991). За визначенням Платона, ліричний жанр використовує дієгезис, драматичний – мімезис, і тільки епічний жанр (оповідь) поєднує обидва. У сучасній наратології ці ґрунтовні відмінності стосуються двох основних взаємопов'язаних видів оповідного дис-

курсу: наратора та персонажів (Herman, Vervaeck, 2019: 14–15). «Поетика» Аристотеля представила критерій, який є основним для розуміння наративу: відмінність між сукупністю подій, що відбуваються в зображуваному світі, і де-факто змальованого сюжету як відтворення дії або організації подій, що представляють дію. Сюжет – це конструкт представлення множини подій, вибраних і впорядкованих згідно з естетичними міркуваннями автора-наратора. Мімезис пов'язаний з зображенням (англ. *showing*), а не розповіддю (англ. *telling*) за допомогою безпосередньо представленої художньої дії. Оповідач може говорити від імені персонажа, бути «невидимим оповідачем», який коментує дії персонажів.

Аристотель доводив, що «сюжет має важливе значення для трагедії; персонаж за важливістю займає друге місце після сюжету»; «психологічні та етичні розмірковування є другорядними щодо подій» (Belifore, 2000). Вторинна роль персонажа та його відсутність інтересу до «теми оповіді» унеможливує зосередженість на конфлікті як боротьбі всередині людини та зіткнення її протилежних поглядів. Модернізм характеризується поворотом до відкритого завершення, а постструктуралізм пов'язаний з невизначеністю змісту художнього тексту. Ідеї Аристотеля були переосмислені у подальшому розвитку наратології та узгоджені з наратологічними термінами. За П. Лаббоком, міметичне уявлення може виникнути тільки з погляду персонажа, тобто з позиції зображення (англ. *showing*). Чиказька школа літературної критики вивчала літературні твори, використовуючи Аристотелівське поняття «ейдосу» (*форми*) і «синолону» (*сформованої матерії*). Поетичний художній твір – це синтез сюжету, персонажа і думки, які надають форму мові, використовуючи розмаїті засоби лінгвістичного розкриття, щоб створити об'єкт, який має здатність впливати на читачів у визначений спосіб (Lubbock, 1972). Визначивши зміст як найбільшу поетичну одиницю, Я. Мукаржовський намагається вибудувати загальну поетичну структуру; таке розуміння є близьким Аристотелівській структурі сюжету, яка обіймає «початок → середину → кінець» твору та може бути засобом, який наголошує на критеріях людської дії.

П. Рікер розвиває поняття мімезису у трьох формах відносно наративу (Ricoeur, 1984). На його думку, «мімезис І» є «попереднім осмисленням світу дії», який обов'язково зображає будь-який сюжет. Мімезис І володіє не тільки символічними та тимчасовими вимірами, а й «концептуальною мережею», що розрізняє дії

(цілі, мотиви, агенти) та фізичний рух. Концептуальна мережа встановлює зв'язки припущень та перевтілень між «практичним» та «наративним». Мімезис II позначає семіотичне посередництво, з якого може розвиватися наука про текст. Саме мімезис II реалізує «сюжет через інтригу» (фр. *mise en intrigue*) – поняття, запропоноване Аристотелем (грец. *mythos* і *peripateia*). П. Рікер залучає наратологічні моделі щодо обговорення сюжету – принцип, який лінгвісти не застосовували у класичній наратології (Pier, Landa, Angel, 2011). Мімезис III формує взаємодію між текстовим світом і світом читача. Це означає, що читання діє як здатність сюжету моделювати досвід; така комунікація в наративному контексті викликає низку пов'язаних проблем, які були *bête noire* наратології та структуралізму. Спроектвавши оповідь у три форми мімезису, П. Рікер окреслює концепції щодо структуралістських наратологічних моделей. Однією з основних ідей є «наративний інтелект», який відрізняється від семіотичної раціональності, що формує наратологічні теорії, які моделюють «логіку оповіді» та зміст художнього тексту.

Взаємодія лінгвістики й поетики стає продуктивною у межах Женевської школи Ф. де Соссюра та теорії естетики формалізму (Newton, 1997). Лінгвістичний аналіз літератури задекларований у наукових розвідках Ц. Тодорова, Р. Якобсона, Р. Барта (там само: 70). Загальна концепція літературної поетики полягала у тому, що мова з урахуванням граматичних конструкцій була інструментом віддзеркалення соціальних та культурних характеристик у структурованому «літературному творі мистецтва» (там само: 37). Навпаки, Р. Інгарден висловлює застереження проти надмірної уваги до суто мовних явищ: «мова є не просто інструментом чи способом досягнення цілей літературного мистецтва, але й рівночасно значущою складовою літературного твору, особливості та результати якого спершу висвітлюються на тлі літературного цілого і повинні бути оцінені в контексті естетичного створення. Художнє ціле виходить за межі суто словесного втілення, і не може бути проаналізоване тільки за допомогою лінгвістичного аналізу» (Ingarden, 1961: 6).

Художня література (англ. *narrative fiction*) як послідовність вигаданих або уявних (англ. *fictional*) подій зображає зв'язок з двома напрямками поетики: (1) процесом комунікації, у якому художня розповідь як повідомлення передається адресантом адресатові (автором читачеві); (2) вербальним засобом, який використовують для передавання створеного художнього повідомлення.

Естетичну подію можна описати як процес, який має конкретне назву та виявляється дієсловом. У зв'язку з наведеним тлумаченням художньої літератури виокремлюємо основні ознаки її характеристики, або *differentia specifica*: події, їх словесне (вербальне) представлення, а також дії оповіді чи письма. За Ж. Женеттом, ці аспекти називають як «історія» (фр. *histoire*), «оповідь» (фр. *récit*) та «нарація» (англ. *narration*) (Herman, Vervaeck, 2019).

Текст є безпосередньо доступним читачеві під час читання або сприйняття художньої літератури: він повинен бути висловленим, або написаним (втіленим). Оповідь і нарацію вважають метонімією щодо тексту: оповідь є втіленою через оповідний зміст, а нарація – через створення тексту. Попри формальне спрямування, поетика не вивчає оповідь як неоднорідний матеріал, зважаючи на її структурований характер, окремішність компонентів, які мають здатність утворення мереж та внутрішніх взаємозв'язків (Todorov, 1975). Такий підхід спрямований на те, щоб відокремити форму з площини оповідного змісту.

Теоретичний потенціал виокремлення оповідної форми, що відповідає інтуїтивній здібності читачів в опрацюванні оповіді (вмінні переказувати, розпізнавати варіанти, розрізняти ту саму оповідь в іншому середовищі), спонукає до виникнення наративних теорій, які «розкривають взаємодію між критичним, теоретичним та лінгвістичним дослідженням» (Herman, 2008). Класичну наратологію вважають основою теорії наративу, що заснована на «науці про текст» та є близькою до ідеї «текстознавства» (нім. *Textwissenschaft*), яка була започаткована як теорія наративу (нім. *Erzähltheorie*), або наратологія (англ. *narratology*), на початку 1980-х рр. По-іншому, теорію наративу та наратологію тлумачать як «теорію роману» (нім. *Romantheorie*) або «мистецтво оповіді» (нім. *Erzählkunst*) (Cornils, Schernus, 2003). У Німеччині терміни «теорія оповіді» (нім. *Erzähltheorie*) й «дослідження наративу» (нім. *Erzählforschung*) були уведено в науковий обіг у середині 1950-х рр., тому пізніша спроба науковців запропонувати термін «наративність» (нім. *Narrativik*) мала незначний успіх (Lämmert, 1955). Б. Грушовський заперечував утворення самостійної дисципліни, або «наратології», інтегруючи її до основ «теорії прози», або «поетики». Р. Барт у праці «*Introduction à l'analyse structurale des récits*» вказує на універсальні риси наративу, значущість якого зростає через «наратологічний поворот» (Barthes, 1975). Більшість визначень наратології є короткими та узагальненими: її тлу-

мачать як «теорію наративу», «теорію наративних текстів», «герменевтичний засіб», «школу думки» або «гуманітарну галузь, присвячену вивченню логіки, принципів та практик відтворення оповіді» (Meister, 2009: 329).

Наратологія є дисципліною, яка досліджує логіку, принципи та практики представлення оповіді (Kindt, Müller, 2003). Попри переважання структуралістських теорій на початку формування, наратологія розвинулася в різноманітні наукові розвідки, концепції та аналітичні процедури. Лінгвісти використовують сучасні моделі наратології як евристичні засоби; наратологічні теорії надають провідну роль у моделюванні людської здатності створювати та осмислювати наративи у різних формах, контекстах та комунікативних практиках, різноманітних семіотичних модальностях (Olson, 2011). Когнітивна наратологія є продуктивною щодо поєднання методів психології, когнітивної лінгвістики, лінгвістики тексту та поезики. «Посткласична» наратологія виходить за межі теорії тексту. Наратологи надають багато уваги історичності та контекстності способів наративного відтворення, наративним універсаліям, що охоплює когнітивні та епістемні функції наративу. На цьому тлі уваги заслуговують дві проблеми: (1) як наратологія пов'язана з іншими дисциплінами, пов'язаними з вивченням оповіді; (2) характеристика статусу наратології як філологічної методології.

Наратологія як наука про наратив нині є дисципліною, яка має визначений об'єкт, модель, концепцію, описову термінологію та чітку аналітичну процедуру (Todorov, 1969: 10). Головною проблемою наратології є способи наративного представлення. З огляду на «наративний поворот» використання наратологічних інструментів до позанаратологічних проблем набуває поширення, в результаті чого утворюється низка «комплексних наратологій» (термін Д. Германа), які охоплюють когнітивні, комунікативні та структурні компоненти. З погляду філологічної теорії, не кожен підхід, позначений як «наратологічний», є наратологією «у строгому сенсі». Наратологічні підходи використовують методологічні варіанти («природна наратологія» – англ. *natural narratology*, «критична наратологія» – англ. *critical narratology*, «когнітивна наратологія» – англ. *cognitive narratology*), зосереджуючись на тематичних, ідеологічних та критичних проблемах (Herman, 2002).

Поняття наративу пов'язане передусім з текстом оповіді. «Наративне представлення» як об'єкт дослідження наратології має функційне визначення і полягає в наративності; «презента-

ція наративу» означає і продукт, і процес представлення або, як зауважував Дж. Принс, «оповідь є рівночасно і дією, і об'єктом» (Prince, 1990: 4). Американська наратологічна школа, яка виникла з традиції Нової Критики та риторики, пов'язана з іменами В. Бута та С. Четмена. Французька наратологія походить зі структурної лінгвістики та семіології, логіки, риторики та традиційної граматики категорій. Розширення меж наратології поза літературним наративом відбувалося завдяки залученню теорій та наукових ідей з інших дисциплін. С. Четмен наголошує на зв'язку наратології з візуальними наративами або художніми фільмами (Chatman, 1978). М. Баль розвиває актуальність наратології щодо аналізу інтертекстових явищ і текстової категорії мультимодальності (Bal, 2017).

Наратологічні моделі досліджують шляхом модальної логіки та теорії можливих світів. Так, М.-Л. Раян вивчала цей напрям теоретизування, пов'язуючи його з концепцією моделювання у штучному інтелекті (Ryan, 1992). З огляду на неоднорідні наратологічні моделі, Д. Герман увів термін «наратології» (англ. *narratologies*), серед яких він виокремив (1) контекстну наратологію, яка пов'язує явища оповіді з культурним, історичним, тематичними та ідеологічним контекстом; (2) мультимодальну наратологію, що охоплює напрями, дотичні до оповіді у поезії та драматургії й оповіді у різних семіотичних медіа (Herman, 1991).

Когнітивна наратологія вивчає оповідь як таку, що функціонує і як ціль інтерпретації, і як засіб розуміння (англ. *making sense*) людського досвіду – ресурсу для структурування та досягнення дійсності. Наративний світ, побудований словами у формі когнітивної схеми/моделі є основною побудовою естетичної реальності, що продукує смисл художнього тексту. Когнітивна наратологія зосереджена на інтелектуальному та емоційному сприйнятті наративів читачем. Когнітивістські підходи відіграють значущу роль у моделюванні або імітуванні людського наративного інтелекту, спрямованого на розуміння смислу художнього тексту. Когнітивна наратологія є трансмедійною, охоплюючи зв'язок оповіді та розуму не тільки у друкованих текстах, а й у кіно, трансляції новин, віртуальному середовищі. Важливість читацької свідомості вивчають відносно чинників, пов'язаних зі створенням та розумінням й інтерпретацією наративів, зважаючи на діяльність автора-наратора, який створює оповідь, серед яких – процеси, за допомогою яких читач розуміє оповідний світ, викликаний наративними уявленнями та артефактами; і когнітивні

стани та розміщення персонажів у сюжетному світі. Звернення до свідомості персонажів шляхом текстових підказок спонукає читача робити висновки про зміст цієї свідомості.

Висновки. Вивчення художніх текстів як «відкритої системи» вимагає переосмислення літературних термінів грецької античності, що скеровують рух наукової думки за межі структурної поетики та формалізму, розвиваючи багаторівневу та широкопланову теорію наративу у перспективі когнітивних та комунікативних студій. У такому контексті зростає роль читача як активного суб'єкта, який опрацьовує сприйняття художнього тексту з метою розуміння його смислу. У художньому прозовому тексті виявля-

ються опредметнені знання про світ і текстову дійсність, які в межах текстової семантики декодуються як елементи побудови художнього світу. Сфера сучасної наратології та її дисциплінарний статус, пов'язаний з античною поетикою, стають ще більше розгалуженими через усі контекстні розширення цієї дисципліни протягом останніх двох десятиліть. Термінологічна чіткість, окреслені категорії та систематичне дослідження наратологічно-обґрунтованого проєктування художніх текстів пов'язують поетику з теорією наративу, а відтак скеровують її розвиток у напрямі сучасних філологічних теорій: комплексу розмаїтих когнітивних студій, що набувають статусу міждисциплінарної метамови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Aristotle. *On Poetics* / transl. by S. Benardete, M. Davis. South Bend, Indiana : St. Augustinene's Press, 2002. 104 p.
2. Bal M. *Narratology. Introduction to the Theory of Narrative*. 4th ed. Toronto : University of Toronto Press, 2017. 205 p.
3. Barthes R. *An Introduction to the Analysis of Narrative*. *New Literary History*. 1975. № 6. 237–272.
4. Belfiore E. *Narratological Plots and Aristotle's Mythos*. *Arethusa*. 2000. Vol. 33. 37–70.
5. Brogan T. *The New Princeton Handbook of Poetic Terms*. Princeton : Princeton University Press, 2000. 339 p.
6. Cornils A., Schernus W. *On the Relationship Between the Theory of the Novel, Narrative Theory, and Narratology. What Is Narratology? Questions and Answers Regarding the Status of a Theory* / ed. by T. Kindt, H.-H. Müller. Berlin/New York: Walter de Gruyter, 2003. 137–174.
7. Culler J. *Literary Theory: A Very Short Introduction*. Oxford : Oxford University Press, 2000. 149 p.
8. Doležel L. *Occidental Poetics: Tradition and Progress*. Lincoln : University of Nebraska Press, 1990. 206 p.
9. Even-Zohar I. *Papers in Historical Poetics*. Tel Aviv : The Porter Institute for Poetics and Semiotics, 1978. 101 p.
10. Frye N. *Anatomy of Criticism : Four Essays*. Princeton : Princeton University Press, 2020. 586 p.
11. Habib M. A. R. *A History of Literary Criticism and Theory : From Plato to the Present*. Oxford : Wiley-Blackwell, 2007. 838 p.
12. Halliwell S. *The Aesthetics of Mimesis : Ancient Texts and Modern Problems*. Princeton : Princeton University Press, 2002. 441 p.
13. Herman D. *Narratologies : New Perspectives on Narrative Analysis*. Columbus : Ohio State University Press, 1991. 396 p.
14. Herman D. *Sciences of the Text. Postmodern Culture*. URL: 11.3. <<http://www.iath.virginia.edu/pmc/text-only/issue.501/11.3t>> 2008.
15. Herman D. *Story Logic: Problems and Possibilities of Narrative*. Lincoln : University of Nebraska Press, 2002. xvi+452 p.
16. Herman L., Vervaeck B. *Handbook of Narrative Analysis*. 2nd ed. Lincoln : University of Nebraska Press, 2019. 438 p.
17. Ingarden R. *Poëtik und Sprachwissenschaft. Poetics, Poetyka, Poëtica* / ed. by D. Davie, et al. Warsaw/The Hague: Mouton, 1961. P. 3–9.
18. Kindt T., Müller H.-H. *What Is Narratology? Questions and Answers Regarding the Status of a Theory*. Berlin/New York : Walter de Gruyter, 2003. 378 p.
19. Lämmert E. *Bauformen des Erzählens*. Stuttgart : Metzler, 1955. 294 S.
20. Lotman J. M. *The Structure of the Artistic Text* / transl. by G. Lenhoff, R. Vroon. Michigan : University of Michigan, 1977. 300 p.
21. Lubbock P. *The Craft of Fiction*. London : Cape, 1972. 232 p.
22. Meister J. C. *Narratology. Handbook of Narratology* / ed. by P. Hühn, J. Pier, W. Schmid, J. Schonert. Berlin : Walter de Gruyter, 2009. 329–350.
23. Newton K. M. *Twentieth Century Literary Theory. A Reader*. 2nd ed. New York : McMillan Education, 1997. 306 p.
24. Olson G. *Current Trends in Narratology*. Berlin : de Gruyter, 2011. 367 p.
25. Pier J., Landa G., Angel J. *Theorizing Narrativity*. Berlin/Boston : Walter de Gruyter, 2011. 464 p.
26. Plato. *The Republic* / transl. by B. Jowett. New York : Vintage, 1991. 416 p.
27. Prince G. *On Narratology (Past, Present, Future)*. *French Literature*. 1990. Series 17. P. 1–14.
28. Ricoeur P. *Time and Narrative*. Vol. 1. / transl. by K. McLaughlin, D. Pellauer. Chicago : University of Chicago Press, 1984. 281 p.
29. Rimmon-Kenan S. *Narrative Fiction : Contemporary Poetics*. 2nd ed. London/New York : Routledge, 2002. 208 p.
30. Ryan M.-L. *Possible Worlds, Artificial Intelligence, and Narrative Theory*. Bloomington : Indiana University Press, 1992. 304 p.

31. Sommer R. Beyond (Classical) Narratology : New Approaches to Narrative Theory. *European Journal of English Studies*. 2004. № 8.1. P. 3–11.
32. Todorov T. *Grammaire du Décaméron*. The Hague : Mouton, 1969. 100 p.
33. Todorov T. *Introduction to Poetics* / transl. by R. Howard. Minneapolis : University of Minnesota Press, 1981. 84 p.
34. Todorov T. *The Fantastic : A Structural Approach to a Literary Genre* / transl. by R. Howard. Ithaca, NY : Cornell University Press, 1975. 190 p.
35. Wellek R., Warren A. *Theory of Literature*. New York : Harcourt, Brace & World, 1962. 374 p.

REFERENCES

1. Aristotle (2002) *On Poetics* / transl. by S. Benardete, M. Davis. South Bend, Indiana: St. Augustinene's Press. 104 p.
2. Bal M. (2017) *Narratology. Introduction to the Theory of Narrative*. 4th ed. Toronto: University of Toronto Press. 205 p.
3. Barthes R. (1975) *An Introduction to the Analysis of Narrative* // *New Literary History*. № 6. 237–272.
4. Belfiore E. (2000) *Narratological Plots and Aristotle's Mythos* // *Arethusa*. Vol. 33. 37–70.
5. Brogan T. (2000) *The New Princeton Handbook of Poetic Terms*. Princeton: Princeton University Press. 339 p.
6. Cornils A., Schernus W. (2003) *On the Relationship Between the Theory of the Novel, Narrative Theory, and Narratology // What Is Narratology? Questions and Answers Regarding the Status of a Theory* / ed. by T. Kindt, H.-H. Müller. Berlin/ New York: Walter de Gruyter. 137–174.
7. Culler J. (2000) *Literary Theory: A Very Short Introduction*. Oxford: Oxford University Press, 2000. 149 p.
8. Doležel L. (1990) *Occidental Poetics: Tradition and Progress*. Lincoln: University of Nebraska Press. 206 p.
9. Even-Zohar I. (1978) *Papers in Historical Poetics*. Tel Aviv: The Porter Institute for Poetics and Semiotics. 101 p.
10. Frye N. (2020) *Anatomy of Criticism: Four Essays*. Princeton: Princeton University Press. 586 p.
11. Habib M. A. R. (2007) *A History of Literary Criticism and Theory: From Plato to the Present*. Oxford: Wiley-Blackwell. 838 p.
12. Halliwell S. (2002) *The Aesthetics of Mimesis: Ancient Texts and Modern Problems*. Princeton: Princeton Univ. 441 p.
13. Herman D. (1991) *Narratologies: New Perspectives on Narrative Analysis*. Columbus: Ohio State Univ. Press. 396 p.
14. Herman D. (2008) *Sciences of the Text // Postmodern Culture* 11.3. URL <<http://www.iath.virginia.edu/pmc/text-only/issue.501/11.3t>>
15. Herman D. (2002) *Story Logic: Problems and Possibilities of Narrative*. Lincoln: University of Nebraska Press. xvi+452 p.
16. Herman L., Vervaeck B. (2019) *Handbook of Narrative Analysis*. 2nd ed. Lincoln: University of Nebraska Press. 438 p.
17. Ingarden R. (1961) *Poëtik und Sprachwissenschaft // Poetics, Poetyka, Poëtica* / ed. by D. Davie, et al. Warsaw/The Hague: Mouton, 1961. 3-9.
18. Kindt T., Müller H-H. (2003) *What Is Narratology? Questions and Answers Regarding the Status of a Theory*. Berlin/ New York: Walter de Gruyter. 378 p.
19. Lämmert E. (1955) *Bauformen des Erzählens*. Stuttgart: Metzler. 294 S.
20. Lotman J. M. (1977) *The Structure of the Artistic Text* / transl. by G. Lenhoff, R. Vroon. Michigan: University of Michigan. 300 p.
21. Lubbock P. (1972) *The Craft of Fiction*. London: Cape. 232 p.
22. Meister J. C. (2009) *Narratology // Handbook of Narratology* / ed. by P. Hühn, J. Pier, W. Schmid, J. Schonert. Berlin/ New York: Walter de Gruyter. 329–350.
23. Newton K. M. (1997) *Twentieth Century Literary Theory. A Reader*. 2nd ed. New York: McMillan Education. 306 p.
24. Olson G. (2011) *Current Trends in Narratology*. Berlin: de Gruyter. 367 p.
25. Pier J., Landa G., Angel J. (2011) *Theorizing Narrativity*. Berlin/Boston: Walter de Gruyter. 464 p.
26. Plato (1991) *The Republic* / transl. by B. Jowett. New York: Vintage. 416 p.
27. Prince G. (1990) *On Narratology (Past, Present, Future) // French Literature*. 1990. Series 17. 1–14.
28. Ricoeur P. (1984) *Time and Narrative*. Vol. 1. / transl. by K. McLaughlin, D. Pellauer. Chicago: University of Chicago Press. 281 p.
29. Rimmon-Kenan S. (2002) *Narrative Fiction: Contemporary Poetics*. 2nd ed. London/New York: Routledge. 208 p.
30. Ryan M.-L. (1992) *Possible Worlds, Artificial Intelligence, and Narrative Theory*. Bloomington: Indiana University Press. 304 p.
31. Sommer R. (2002) *Beyond (Classical) Narratology: New Approaches to Narrative Theory // European Journal of English Studies*. № 8.1. 3–11.
32. Todorov T. (1969) *Grammaire du Décaméron*. The Hague: Mouton. 100 p.
33. Todorov T. (1981) *Introduction to Poetics* / transl. by R. Howard. Minneapolis: University of Minnesota Press. 84 p.
34. Todorov T. (1975) *The Fantastic: A Structural Approach to a Literary Genre* / transl. by R. Howard. Ithaca, NY: Cornell University Press. 190 p.
35. Wellek R., Warren A. (1962) *Theory of Literature*. New York: Harcourt, Brace & World. 374 p.